C. FILIPESCU

READUCEREA BASARABIEI
IN
COMUNITATEA ROMÂNEASCĂ

IMPRIMERIILE „CURENTUL" S. A. — BUCUREȘTI
STRADA BELVEDERE Nr. 6

www.dacoromanica.ro

Readucerea Basarabiei în comunitatea Românească

de C. FILIPESCU

S'a împlinit anul de când, printr o fără de lege, ce nu-şi poate găsi asemănare, în hrisoavele vremurilor, ne-a fost smulsă cu silnicie şi împilare, o bucată scumpă din trupul sfânt al Patriei, Moldova dintre Prut şi Nistru.

Ţară curat românească şi după Basarabii Munteniei şi dupa Muşatinii Moldovei care au ctitorit-o şi ocrotit-o, durând acolo stăpânire temeinică şi hotar trainic între Apusul luminat şi un răsărit de unde ne-au încercat — în curgerea timpului — toate pacostele începând cu Crivăţul, urmând cu hoardele barbare, pustiirile tătarilor şi otrava rea a bolşevismului cotropitor şi dărâmător, Basarabia, pavăză de apărare şi sentinelă trează cu faţa spre duşman, răpită pentru a treia oară acum un an, ni s'a reîntors prin braţul vânjos al oştirilor noastre şi al celor aliate.

Pe drumurile Basarabiei, în portul şi graiul locuitorilor ei, în înfăţişarea gospodăriilor şi a aşezărilor omeneşti, găsim, la tot pasul, urme care dovedesc legăturile ei cu ţara mamă. Şi dovadă tot atât de vie a temeiniciei acestor legături o dă îndeletnicirea de căpetenie a populaţiei sale, agricultura.

Basarabia este un ţinut, înainte de toate, agricol. Ea este leagănul unor frumoase răzeşii care fac mândria trecutului istoric al Moldovei — şi care s'au topit în bezna celor 106 ani de stăpânire rusească dela 1812—1918.

Basarabia se înfrăţeşte cu restul Moldovei prin înfăţişarea pământului ei, care îi hotărăşte şi caracterul de ţară agricolă.

Solul celor 4.442.200 ha. ale suprafeţei sale prezintă variaţiuni de relief însemnate.

In partea dinspre miază noapte are mai multe mari ridicături care se îndreaptă spre miază-zi răsărit : sunt prelungirile regiunei subcarpatine din Bucovina şi Moldova. Basarabia; ca şi restul Moldovei, este dominată de podişul Mildovean care se îndreaptă spre Marea Neagră şi aproape pe nesimţite devine spre miază zi un şes de mică înălţime, Bugeacul, străbătut dela Nord la Sud de cursurile câtorva râuleţe ce se aruncă în lacurile din Sudul provinciei, în Dunăre şi în Marea Neagră.

In Nord întâlnim pe linia dealurilor ce coboară din jud. Botoşani, nişte coline aproape tot aşa de înalte ca şi cele moldovene cu

www.dacoromanica.ro

văi mai mari sau mai mici până în valea ceva mai largă a Răutului, despărţită de Nistru prin nişte dealuri ceva mai înalte care scoboară către fluviu.

Deacurmezişul acestor şiruri de dealuri merg cursurile de apă ale provinciei. Pe de altă parte ele înrâuresc asupra climatului împiedicând scăderea prea mare a temperaturii aerului. Ele sunt acoperite în cea mai mare parte cu păduri în care se învrăstează arbori de diferite soiuri spre a face loc, mai la înălţime, fagului şi mesteacănului.

In judeţul Bălţi şi în parte din Orhei se găseşte larga adâncitură a Prutului mijlociu acoperită cu ierburi asemănătoare acelora din Sudul Basarabiei şi prelungind un ochiu mare de stepă în partea centrală a podişului moldovenesc.

Râurile care brăzdează Basarabia nu sunt prea numeroase şi se îndreaptă mai toate către miază zi. Ele au, în general, maluri înalte şi se adună în Prut, Nistru, Dunăre şi Mare.

La sudul Bugeacului, spre Dunăre şi Mare, se găsesc în Basarabia lacuri mari şi numeroase care adăpostesc în ele cantităţi foarte mari de peşte, constituind pentru ea o însemnată bogăţie naţională.

Imprejurul acestor lacuri, ca şi pe malurile râurilor, către confluenţa lor, terenul devine inundabil în vremea apelor mari formând mlaştini întinse acoperite cu stuf şi papură pe suprafeţe însemnate şi făcând improprii pentru cultură părţi din judeţele Cahul şi Ismail.

Dintre arborii de pădure, găsim în Basarabia rare ori dumbrăvi de fag ; mesteacănul îl întâlnim în apusul Hotinului ; stejarul acoperă toate înălţimile împădurite ale podişului şi coboară până în stepă ; mai găism pe alocuri tei, arţari, carpeni şi frasini precum şi nucul care — ca arbore de pădure, cât şi singuratic creşte pe toată întinderea Basarabiei.

Oricum însă, privită după bogăţia întinderii pădurilor, Basarabia este cea mai pustie dintre provinciile locuite de români. Nu trebue să uităm însă că în cuprinsul ei au fost vestiţii codri ai Tighiciului, Tighinei, Bâcului şi Orheiului, tăiaţi fără nici o socoteală pentru a se face loc culturilor de cereale.

Acum, găsim mai mult zăvoaie de salcie şi plop pe văile apelor deşi pământul, clima şi însăşi trecutul ne arată că pădurile îşi găsesc cu prisosinţă condiţiunile de trai.

Dar cea mai mare parte a Basarabiei este ocupată de cele două zone de stepă : Câmpia Bugeacului la Sud şi marea depresiune a Prutului Mijlociu în dreptul judeţului Bălţi, Soroca şi Orheiu. Aci nu cresc arbori, ci numai ierburi mici. Ploile sunt rari, vânturile suflă cu putere, scoarţa pământului se usucă şi crapă, verdeaţa tânjeşte sau chiar piere pe alocuri.

In stepa uscată a Bugeacului, plantele din cauza lipsei de umezeală îşi înfig rădăcinile adânc în pământ, pentruca să scoată de acolo apa de care au nevoie pentru viaţă. Pe cât se desvoltă rădăcinile, pe atât frunzele rămân mici, groase şi păroase ajutând plantei să lupte cu folos împotriva uscăciunei.

www.dacoromanica.ro

In Bugeac mai găsim suprafeţe întinse de sărături, în depresiuni şi pe fundurile văilor, înaintând adesea în sus până în zona pădurilor.

Astăzi, în Basarabia, se cultivă, aproape pretutindeni, plante agricole de mare producţiune care reuşesc foarte bine.

Pe liniile râurilor, pe marginile bălţilor şi iazurilor, papura, stuful, rogozul şi pipirigul împreună cu tresia formează adevărate păduri, iar plantele cari plutesc la suprafaţa apelor, ne amintesc plaurul din Delta Dunării.

In verile secetoase, când în restul stepei, vegetaţia este arsă cu desăvârşire, aceste locuri sunt oaze de verdeaţă, unde vitele pot găsi hrană şi adăpost.

Solul Basarabiei format pe Loes, este alcătuit din vestitul pământ negru, numit cernozemli.

Stratul de cernoziom, mai gros în nordul provinciei, se subţiază cu cât mergem către sud. In mijlocul Basarabiei, în Soroca, Bălţi, Chişinău, Hotin şi pe malul Prutului spre nord, aflăm un cernoziom de pădure care se degradează către Sud. Toate aceste soluri au un procent de humus, care variază între 3 şi 7 la sută, dându-le rodnicia şi îngăduind plantelor să se desvolte şi să dea producţiuni mari.

La realipirea Basarabiei în 1918, se cultiva grâu de toamnă pe o suprafaţă de aproximativ 524.000 ha.; grâu de primăvară pe 72.000 ha.; orzul pe 600.000 ha.; secara pe 178.000 ha., porumbul pe 600.000 ha. ; ovăzul pe 100.000 ha. ; cartoful pe 17.000 ha. ; plantele textile şi industriale pe suprafeţe foarte variabile.

Păşunile şi fâneţele naturale răspândite în trecut pe suprafeţe întinse, ocupau — în primăvara anului 1918 — cam 450.000 ha. Livezile se întindeau pe 58.000 ha.

Pădurile formând odinioară codrii întinşi — dar tăiate mai întâi pentru a da putinţa agriculturii să se întindă, şi, mai apoi, fără nici o altă socoteală decât lăcomia, ocupau la începutul anului 1919, o suprafaţă de 250.000 ha. Dintre acestea arbori mai bătrâni de 10 ani se găsesc numai pe 170.000 ha.

Numai în intervalul 1873—1919 s'au tăiat în Basarabia, fără a se lua vreo măsură de regenerare, peste 100.000 ha.

Pomii fructiferi şi viţa de vie se cultivau şi pe atunci pe suprafeţe destul de întinse în Basarabia. In Cetatea Albă, Chişinău şi Tighina, sunt regiuni întregi unde viţa, în special, este aşa de mult cultivată, încât constitue ocupaţiunea de căpetenie şi adevăratul izvor de bogăţie al locuitorilor. Se cultivă aici toate soiurile de pomi fructiferi precum şi cele mai buhe varietăţi de vită, potrivit cu clima.

După datele statistice ale vremii se găseau în Basarabia, sădiţi de vrednicia moldovenilor deacolo, peste 2.000.000 pomi fructiferi, 2.000.000 arbori diferiţi, şi 40.000 ha. vii, scăpate de distrugerea filoxerei. Cultura viţei de vie joacă un rol însemnat în Basarabia, ca şi cultura pomilor fructiferi, vinurile şi fructele făcând obiectul unui comerţ de export întins.

Ca în toate regiunile de câmpii întinse şi cultură extensivă,

www.dacoromanica.ro

animalele domestice aveau mare însemnătate în agricultura Basarabiei. Pe vremuri, locurile de fânaţ şi păşune erau cu mult mai întinse. Mai târziu, păşunile restrângându-se, s'a micşorat şi creşterea vitelor, mai cu seamă că lipseau şi nutreţurile cultivate care ar îngădui ţinerea animalelor domestice la grajd.

Pe de altă parte, în 1918, bolşevicii, cu mintea lor puţină şi ura lor cea mare împotriva marei proprietăţi, au găsit cu cale că şi vitele marilor proprietari, trebuiau omorîte. Nici comuniştii de rând, nici conducătorii lor, care — de altfel — nu aveau nimic de pierdut, nu s'au gândit la pagubele ce aduceau unei provincii pe care voiau totuşi s'o stăpânească, lipsind-o de un capital foarte însemnat.

Pentru a generaliza, putem spune că specia calului era mai răspândită în Sudul provinciei. Se mai găseau chiar pe la răzeşi, herghelii mici de câte 20—60 cai. In afară de rasele indigene, predomina vestita rasă de trăpaşi Orloff folosiţi mai ales de marii proprietari pentru echipajele lor.

Taurinele erau mai numeroase în nordul Basarabiei şi alcătuiau un amestec de rase : sură de stepă, roşie de Basarabia şi numeroase corcituri de Simmenthal, Schwytz, Olandeză, Pintzgau şi altele.

In privinţa porcilor, Basarabia era considerată ca una din cele mai bogate provincii din Sudul imperiului rusesc. Pe lângă porcii de rasă comună, se găseau, nu numai la marii proprietari ci şi la ţărani, rase înnobilate ca Berk şi Jork, crescuţi în turme mari, în mlaştinile Prutului şi ale lacurilor basarabene.

Oi erau destul de numeroase, din rasele ţigancă, valahă, merinos, piuă, metisă şi ceva mai puţin Karakul.

In total, în 1918 se găseau în Basarabia vreo 2 jumătate milioane capete de animale diferite.

In momentul alipirii Basarabiei la Patria mamă, în 1918, se găseau reprezentate în Basarabia toate cele trei forme de proprietate : mare, mijlocie şi mică. Proprietatea mică deţinea circa 25%, proprietatea mijlocie 30%, proprietatea mare 45% din suprafaţa cultivabilă a Basarabiei.

Stăpânirea românească a aplicat o largă reformă agrară, mai largă decât în restul ţării, nelăsând în fiinţă moşii mai mari de 100 ha. Tot disponibilul rămas în urma exproprierii a fost trecut asupra micii proprietăţi care a avut astfel sub regimul românesc o situaţie privilegiată în Basarabia.

Pentru o expropriere justă şi împroprietărire cât mai largă şi individuală a sătenilor au dus o luptă patriotică şi închinată binelui celor mulţi — prin discuţii în Saftul Ţării — şi prin rapoartele întocmite, regretatul G. Munteanu Murgoci şi ing. agr. C. Filipescu, pe atunci consilier tehnic al directoratului de agricultură din Basarabia.

Legea agrară din Basarabia, dăruită micilor plugari de stăpânirea românească, a fost o lege dintre cele mai înaintate, atât prin interesul arătat celor ce au folosit pe urma ei cât şi din punctul de vedere al promovării tehnicei în agricultură.

Dorinţa legiuitorului a fost de a înzestra cu pământ fiecare

www.dacoromanica.ro

ţăran ; de aci, reducerea marei proprietăţi până la maximum 100 ha. S'au destinat 36.000 ha. pentru instituţii agricole educative şi pentru staţiuni de selecţiune a plantelor şi animalelor. S'au trecut în patrimoniul Statului, prin răscumpărare, toate pădurile, pentruca să se poată purcede la mărirea suprafeţei lor şi să se menţină în bună stare pe cele actuale. S'a înfiinţat — însfârşit — „*CASA NOASTRĂ*" al cărei rol în aplicarea reformei agrare va fi mult timp o pildă de concepţie sănătoasă şi muncă dezinteresată în folosul celor mulţi.

Ca organizaţii agricole locale în Basarabia, sub stăpânirea rusească funcţionau zemstvele, aşezăminte autonome pe lângă instituţiile Statului şi cu conducerea lor proprie. Funcţionarii zemstvelor erau îndatoraţi, în principiu, să ia măsurile cele mai nimerite în interesul populaţiei. In practică însă, Zemstva Gubernială a Basarabiei s'a interesat prea puţin de nevoile provinciei şi le-a lăsat în părăsire, ea transformându-se în simplă unealtă a politicei ruseşti. Ţăranii pătrundeau prea puţini în conducerea zemstvei şi cuvântul lor nu era ascultat de fel. In Basarabia zemstva, s'a ocupat mai cu seamă de propagandă şi de rusificarea forţată a populaţiei, iar la înscăunarea stăpânirii româneşti, a avut o purtare hotărîtă antiromânească, ceiace a adus la desfiinţarea ei. In Basarabia Zemstva Gubernială a întreţinut două şcoli de agricultură, un punct agronomic, două câmpuri de experienţă şi 6 ferme. Acestea erau cam singurele instituţii agricole ale Basarabiei sub stăpânirea rusească, cu toate că provincia avea un caracter atât de hotărît agricol.

Acum 23 de ani, când ea a trecut sub stăpânirea românească, a început cu putere şi un proces de intensificare a economiei provinciei.

O generaţie întreagă de specialişti încercaţi şi suflete cu dragoste de norod au pornit o mişcare de regenerare pe care au dus-o aproape la bun sfârşit.

Primele jaloane ale marei acţiuni agricole, de altă înfăţişare decât aceia cu care o stăpânire străină vitregise sărmanul popor moldovenesc dintre Prut şi Nistru, au fost puse de organele de specialitate, odată cu aplicarea reformei agrare în Basarabia. Ele au legalizat ceiace revoluţia lăsase din proprietatea mare. Paralel cu stabilirea proprietăţii s'a organizat învăţământul agricol în : colile dela Chişinău, Cucuruzeni, Saharna şi Crişna şi s'au înfiinţat şcoli noui la Manzâri şi Cupcui, precum şi la Brânzeni din donaţia marelui patriot Vasile Stroescu.

S'au organizat ferme la Costiugeni, Todireşti, Corjeuţi, Saharna, pepiniera dela Bucovăţ, Bucovina—Şirăuţi, Comrat, Talmaz, Câşliţa. Frumoasa livadă dela Copanca ; câmpurile de experienţă Tighina, Trifăuţi şi Bairamcea; centrele de motocultură, şcolile de iarnă, cursurile de popularizare, staţiunile zootehnice şi de însămânţări artificiale; laboratoarele de bacteriologie şi medicină veterinară ; stupinele sistematice şi altele sunt tot atâtea realizări cu care administraţia românească se poate mândri în cei 23 ani de funcţionare a ei, până acum, în Basarabia. Toate acestea fără a mai vorbi de Ca-

www.dacoromanica.ro

merile de Agricultură din Basarabia care au desfăşurat o rodnică activitate.

Dar punctul culminant al acţiunii agricole în Basarabia îl reprezintă activitatea ştiinţifică şi tehnică desfăşurată acolo de institutul de Cercetări agronomice prin staţiunile dela Chişinău şi Tighina, precum şi de acea minunată Facultate de Agronomie dela Chişinău care au la activul lor, atâtea frumoase înfăptuiri în scurtul timp cât au funcţionat.

Toată acţiunea de ridicare a agriculturii basarabene, era perfect îndreptăţită pentrucă partea aceasta a Moldovei este .ural agricola atât prin rodnicia cât şi prin întinderea de pământ rezervată acestei îndeletniciri.

La părăsirea provinciei, aveam în Basarabia următoarele bogăţii agricole: cereale 2.625.000 ha.; plante alimentare 81.000 ha., plante industriale 252.000 ha.; fâneţe cultivate 57.000 ha.; ogoare 58.000 ha.; deci un total de 3.100.000 ha. cultivate sau 70,2% din întreaga suprafaţă teritorială. Fâneţe naturale erau 31.000 ha. sau 0,7%: păşuni 435.000 ha. sau 9,9%; vii 110.000 sau 2,5%; livezi 33.400 ha. sau 0,8%; păduri 200.000 ha. sau 4,6%; lacuri şi bălţi 245.000 ha. sau 5,6% din întreaga suprafaţă de 4.422.000 ha. a Basarabiei fiind neproductivă numai 5%.

Producţia agricolă a fost 20.000.000 chintale cereale; circa 4.000.000 chintale plante alimentare; circa 2.700.000 chintale plante industriale, aproximativ 20.000.000 chintale de fân; 3.000.000 hl vin; 300.000 chintale de prune, fără a mai vorbi de livezile de meri, peri, nuci şi altele.

Pescuitul dădea în Basarabia peste 4 milioane kgr. de peşte anual, cu o valoare de 75.000.000 lei.

Jumătate din gospodăriile basarabene aveau cel puţin câte 3—5 capete de vite mari şi 1—3 porci, fără a mai socoti numărul oilor şi fără a mai vorbi de păsări, vânat şi alte bogăţii pe care nu le mai înşirăm.

Iată deci cum, pe lângă nedreptatea istorică, pe lângă frângerea unui mădular al naţiei, raptul Basarabiei însemna şi înstrăinarea din patrimoniul ţării a unei avuţii care cântăreşte greu în balanţa economică a ţării.

Evenimentele pe care le-am trăit acum, hotărâte de înţelepciunea şi dragostea de ţară a Conducătorului, sprijinit de nebiruiţii noştri aliaţi, înseamnă nu numai repararea strălucită a unei nedreptăţi trecătoare, ci, şi readucerea între hotarele ţării româneşti, a unei avuţii naţionale, care aparţine numai Moldovenilor care au mărit-o prin muncă harnică şi neostenită de fiecare zi.

A lor este, lor li se cuvine şi le-a fost redată de vitejia ştirilor germane şi române conduse de Generalul Antonescu, Conducătorul de mult aşteptat al întregii suflări româneşti.

* * *

Desigur că reîncadrarea Basarabiei în economia şi în alcătuirea politică a Regatului se va face ţinându-se seamă şi de specificul

www.dacoromanica.ro

provinciei şi de experienţa trecutului apropiat şi de necesitatea unei purificări pe care atitudini mai îndepărtate sau chiar foarte recente au actualizat-o în toată cruditatea ei.

Acestea îmi sugerează oarecari reflexii. Problema *Basarabiei* diferă fundamental de aceia a *Transilvaniei*. A-i aplica aceiaşi metodă de cârmuire, de administraţie şi românizare, din toate punctele de vedere, după cum s'a procedat timp de 22 de ani, lasând totul întâmplării şi timpului, stăpânirea neexercitând altă influenţă de cât acea care decurge din legile organice şi din măsurile de ordin general, — care privesc întreaga Românie, — ar fi să reeditäm un capitol, care s'a dovedit a fi fost complect greşit şi daunător. Ca unul care am păşit în Basarabia în 1918, încă înainte de a fi fost curăţită de bolşevici şi m'am luptat din răsputeri pentru a întrona acolo un suflet şi o cultură românească, îmi dau seama de câtă nepăsare şi de câte greşeli, — ca sa nu zicem crime — s'au comis în numele libertăţilor cetăţeneşti şi a toleranţei pe care am acordat-o tuturor conlocuitorilor acestei provincii, pe care i-am crezut întotdeauna de bună credinţă şi perfect încadraţi în legile şi aspiraţiile noastre. Ne-am întrebat atunci şi de 22 de ani în şir, dacă în Basarabia se găseau oameni veniţi din toate părţile Rusiei şi datorită căror pricini venise? Ce-i mânase să se aciueze în această parte ? Ii adusese vreun sentiment românesc, sau chiar numai dorinţa de a conlucra cu acel popor primitor şi blând, sau poate ca erau legaţi de interese basarabene, care se 'ncadrau în cele româneşti, oricare ar fi fost natura lor : culturala, economică sau ştiinţifică ? Sau au venit goniţi de brutalitatea unui regim căruia ei nu se puteau supune, care le era fatal şi sub greutatea căruia ar fi expiat ?

Dar, cum că aceşti atât de numeroşi indivizi, aceasta adunatura de musafiri nepoftiţi, ca şi toată orăşenimea oploşită pe pamântul basarabean, consideraţi de noi drept cetăţeni de ordine, nu aveau în fond, nimic comun cu ţara şi neamul nostru, cu gândurile şi aspiraţiile noastre, cu tendinţele şi greutăţile noastre ; aceasta ne-o spune şi ne-au spus-o foarte puternic şi grăitor dealungul acestor 2 decenii, faptele, purtarea, tendinţa şi intenţiile lor. Ne-au dovedit-o în special, evenimentele din anul trecut.

De cum treceai Prutul şi intrai într'un târg basarabean, erai cuprins de penibila impresie că nu te mai găseşti în ţara ta. Nu auzeai un cuvânt românesc, nu vedeai o mişcare, nu aflai o identificare cu limba, cu obiceiurile şi cu viaţa românească. Totul era rusesc, muscălesc. La ţară ca şi la oraşe, în multe părţi se trăia şi se respira aceiaş atmosferă rusească, impusă de ţarism şi propovăduită de bigotismul bisericesc, de funcţionarii şi oamenii stăpânirii. Ceva mai mult, la oraşe oricine putea observa vrăjmăşia şi împotrivirea făţişă, duşmănoasă şi neroadă, a unei anumite pături a populaţiei, care ne privea ca pe nişte intruşi, acaparatori sau venetici, aduşi de vânt şi aşezaţi acolo ca să stricăm anumite rosturi, care, dacă nu erau ale bolşevicilor, de care i-am scăpat cu sângele nostru, erau ale unui tradiţionalism imperialist, pe care ei ar fi

www.dacoromanica.ro

dorit să'l vadă curgând în acelaş ritm rusesc pe fâşia de pământ dintre Prut şi Nistru în care se întronase timp de 106 ani şi pe care ar fi vrut s'o acapareze pentru ei, pentru scopurile şi tendinţele lor.

Era atât de dureroasă această constatare, atât de otrăvitoare această ambianţă şi atât de penibilă asistenţa noastră neputincioasă în această provincie, în cât adesea consideram viaţa acolo, ca un surghiun, ca o pedeapsă.

Străinii au turnat între ea şi noi un strat izolator de înstrăinare şi trădare, care ne-a întunecat simţurile şi ne-a amorţit grijile. La cel dintâi prilej, dovada s'a făcut în mod ineluctabil. Vechiul politicianism criminal şi abject, întrebuinţând metode machiavelice, bazate pe interese şi căpătueli, a lucrat acolo în chip cu mult mai otravitor. A înlesnit afacerismul în detrimentul naţionalizării.

Să nu amintesc decât cazul unui fost Ministru, care pentru a-şi asigura succesul electoral la Ismail, a înlăturat, fiind la putere, pe moldovenii localnici, dând rusnacilor şi bulgarilor din altă parte un întreg ostrov, indiguit de cei dintâi, fără nici un scrupul, în dispreţul dreptăţii şi protestelor acelora. Dar cazul cu Tatar Bunar, s'a uitat? Acest procedeu moscovit, pe care-l întrebuinţau, în genere, politicianiştii străini de neam, din Basarabia, numind ca preşedinţi ai organizaţiilor lor politice din Basarabia, oameni politici cu mare trecere, din vechiul Regat, ca în urmă să nu le scape afacere cât de mârşavă, pe care să n'o poată săvârşi, era în floare. Nu de puţine ori, pentru fapte reprobabile, care frustau Statului milioane, — cazul cu fabricantul de zahăr din Zarojani — Easmanschi, cu ale lui 24.000.000 sustrase fiscului, spre dispreţul legilor, — şi peste atâtea nenumărate afaceri — se aşternea o muşama politică pe care n'o dădea nimeni la o parte, din spirit de reciprocitate.

Obiceiul era brevetat şi sigur. Sub şefia fiecărui poiltician mai de vază, forfoteau rusnacii, ruşii şi rusificaţii, înstrăinaţii şi ticăloşii, în frunte cu jidanii, fără teama de-a fi stingheriţi.

Sub pretextul că Basarabia se alipise de bună voie la patria mamă, unii din conducătorii acestei provincii, priveau cu răutate cu ură şi adesea ori cu vrăjmăşie pe trimişii din regat, meniţi a ocupa unele funcţiuni şi demnităţi, ce trebuiau să se încadreze în spiritul de organizaţie şi conducere a ţării. Când aceştia aduceau cu ei şi oarecare iniţiativă, un aport mai accentuat de românism şi o vădită tendinţă de schimbare către naţionalizare şi românizare împotriva acestor oameni se urzeau coaliţii, se puneau la cale denunţuri mincinoase şi intrigi, se plasau platitudini şi curse, până ce reuşeau să-i îndepărteze sau să-i niveleze pe acelaş plan şi în aceaşi ordine de idei cu denigratorii.

Astăzi suntem siguri că lucrurile se vor schimba. Două obiective mari şi puternice trebuesc avute în vedere, fiindcă numai ele vor fi în măsură a da orientări definitive în politica de românizare a Basarabiei.

a) *Pământul*, ca element de aşezare economică basarabeană, care trebue să fie pus în situaţie de a produce mult şi bun, pentru populaţia şi Statul român;

www.dacoromanica.ro

b) *Populaţia* autohtonă moldovenească, ca element etnic care trebue scoasă urgent şi definitiv de sub influenţa ruseasca, nu cu paliative, ci cu măsuri radicale înflexibile şi puternice, fara şovaire, cu dreptate şi bună oblăduire.

In ce priveşte *pământul,* cel dintâi, trebue să intervina technica şi ştiinţa, tără întârziere, acest pământ având nevoie, în mare parte, de grabnice însănătoşiri, pentru a asigura producţiuni constante şi sigure — ca : metode noi de cultură, — Dryfarming, — bazate pe asolamente, pe seminţe selecţionate şi aclimatizate, rezistente la secetă, la ger, la cădere, la atacul boalelor criptogamice şi animale; împădurire masive şi perdele frecvente de aparare, bune şi dese căi de comunicaţie; apă potabilă; plantaţii de pomi şi vie; industrii agricole; creştere întinsă de animale dupa regiune şi populaţie, etc.

In ceiace priveşte *populaţia,* aici problema e mai complicata. Infiltraţiile care de secole s'au făcut cu multă tactică şi perseverenţă şi care pe alocurea şi-au ajuns scopul, trebuesc cercetate în toată cauzalitatea lor, nu atât pentru întregirea studiilor de etnică socială, cât pentru a şti unde trebue tăiat în carne vie, pentru a ne descotorisi de străinii intruşi şi unde trebue procedat cu toată fineţa pentru a readuce la obârşie populaţia invadată şi înstrainată, prin mijloace mizerabile. Este ştiut ca fel de fel de popoare au ravnit la bogăţiile şi vadurile acestui petec de pamânt cu renume pâna 'n Crim, Moscova şi Petersburg. Bulgari, greci, ruşi, ruteni, găgăuţi, tătari, calinuci, jidani, cazaci, etc., etc., au năpădit acest colţ de ţară moldovenească, asupra căruia au căutat a pune stapânire, întreagă această amestecătură înarmându-se cu forme din ce în ce mai puternice. Toţi aceştia trebue scoşi până 'n al noualea neam şi trimişi la urma lor, fără nici un scrupul, fără nici o motivare. Rusia — sub formele politice pe care le va îmbraţişa, va fi mâine, poimâine, liberă, şi, din multe puncte de vedere, goală. Ea va putea primi, repartiza şi încetăţeni, — chiar cu oarecare recunoştinţă, toate aceste neamuri şi lifte.

Pământul şi populaţia de mâine a Basarabiei, trebue să rămână curată ca cristalul. Nici o amestecătură nu trebue tolerată. In sate n'au pătruns prea mult hoardele. Din ele trebuesc recrutate energiile. Satele sunt singurele elemente de românizare. Aşa s'au petrecut lucrurile şi înainte sub împărăţia lui Petru cel Mare sau Ecaterinei. Zeci de mii de colonişti ruteni, ruşi şi poloni, au fost desnaţionalizaţi de populaţia moldovenească, după cum de altfel recunosc însăşi cărturarii ruşi.

Plecasem, după venirea în Basarabia, în 1918, cu automobilul din Chişinău spre Tighina şi trebuia sa mă opresc şi la punctul agricol Todireşti. Şoferul nu ştia româneşte. Intâlnind un convoi de căruţe, a început a bolborosi pe ruseşte, asupra drumului. Tăranii, în cor i-au răspuns pe moldoveneşte: *„nu ştim ruseşte".* Atunci i-am întrebat eu pe moldoveneşte. Ei au început a-mi da lămuriri: „o iei pe ici şi mergi până la cotitură, apoi o ţii pe dreapta şi dai în drumul cel mare, iar de acolo mergi pe şarampoi înainte..."

www.dacoromanica.ro

Profesorul *Cuza* a demonstrat şi fiecare ştim ce înseamnă limba autohtonă pentru un popor. Fără instrumentul vorbirii şi înţelegerii, care este în raport direct cu geneza, cu fiziologia şi cu originea fiecărui neam, nimic sănătos şi durabil nu se poate altoi pe creerul acelui popor. *Marcel Prevost*, zicea, în una din remarcabilele lui scrieri: *poţi să ştii zece limbi, dar să nu eugeţi decât numai în limba maternă.* Răul trebue tăiat din rădăcină, oricâre ar fi urmările lui. Din rărunchii poporului trebuesc scoase vlăstare puternice, sănătoase adăpate la isvoare româneşti şi încălzite la sufletele străvechi.

Din acest punct de vedere mă declar adversar acelora care cer să se menţină şi mai departe aceiaşi stare de lucruri din trecut, anume ca în Basarabia sa se trimită numai elemente autohtone. Nu contest simţul naţional al celor mai multe din aceste elemente. Dar am cunoscut nenumărate cazuri unde, într'un judeţ întreg — Cetatea-Alba — la un moment dat, nu era un singur inginer agronom din Regat, iar la Cameră ca şi la regiunile agricole, nu se vorbea o vorba românească. Vrem să reeditâm această nenorocire? Faptul s'a şi verificat cu prilejul răpirii Basarabiei în 1940. Câţi din aceşti specialişti, cei mai mulţi făuriţi de noi cu sacrificii considerabile, la hotarul nenorocirii, n'au dat bir cu fugiţii? Au preferat regimul salbatec al infernului bolşevic fără a-i fi pătruns tainele, unui regim înţelegător, bazat pe tradiţie, pe lege şi pe morală, în care au convieţuit 22 de ani. Pe ce şi-au întemeiat ei judecata, dacă nu pe pornirea unui sânge salbatec, aparţinând unei rase inferioare şi lipsită de orice orientare în viaţă? Cât timp va mai trebui să plutim în rătaciri şi erezuri? Daca funcţionarii administrativi, technici, sau de oricare specialitate sunt de origină moldovenească basarabeană şi astazi se gasesc în ţară, să fie lăsaţi acolo unde se găsesc şi să nu fie trimişi peste Prut, numai pe simpla consideraţe că sunt născuţi sau ca au familii acolo. Acestea sunt aparenţe. Dimpotrivă să-i ajutăm a-şi întemeia căminuri în mijlocul nostru, să le dăm toate ajutoarele a-şi transforma simţurile şi sufletul. Pe toţi funcţionarii şi pensionarii din fosta Rusie, pe care până în prezent i-am hrănit numai fiindcă nu aveau unde se duce, îngreuind bugetul ţării cu sume considerabile şi care acum au alte posibilităţi nu mai trebue să-i tolerăm.

Am cunoscut pe un confrate agronom, fost director de şcoală de agricultură, fost director de Cameră, etc. Acesta se bătea în piept cu naţionalismul său, adăugând ca argumentaţie, vorbe şi înjurături grele la adresa ruşilor şi bolşevicilor. Care nu mi-a fost mirarea şi stupoarea în acelaş timp, când am aflat că la ocuparea Basarabiei, cel dintâi, care în mod ostentativ a rămas acolo, aducând chiar prejudii Statului şi colegilor ce doreau a trece în Regat, a fost acest ticălos.

Dar cazul unui alt coleg argonom — fiul unui personaj politic — pe care legăturile acestuia îl ridicase la mari demnităţi, nu e semnificativ? In adevăr, în 1919 l-am numit consultent technic în Sfatul Ţării, din partea Directoratului de Agricultură din Chi-

www.dacoromanica.ro

şinău. Dar imediat, am fost silit să-l scot, pe motivul că se identificase şi se întrecea în tendinţe cu bolşevicul Ţiganco, în şedinţele publice ale acestui for. In urmă mi-am aprins pae în cap din partea multora care nu-l credeau capabil de astfel de sentimente. Mult timp am purtat astfel, — ponosul şi nu credeam că va veni timpul să se adeverească convingerea mea. Când mă întâlnea, nu scăpa prilejul să mă întrebe ironic şi sarcastic, ce mai cred despre el: că e sau nu bolşevic? Întotdeauna i-am răspuns că nu mi-am schimbat părerea Faptele au venit să-mi întărească această convingere. Numitul, după o lună dela ocupaţia Basarabiei, a trecut la bolşevici, acolo fiind însurat cu o jidoafcă. Nu trebue să ne furăm singuri căciula. Suntem minaţi de vrăjmaşi, de care trebue să ne descotorosim.

Purificarea Basarabiei şi a pământurilor de peste Nistru, trebue făcută cu toată străşnicia, sub regim special de românizare şi naţionalizare, prin elemente viguroase şi cinstite.

Să nu scăpăm acest moment, sub nici un pretext.

Pentru toată românimea, soarele să răsară de acolo unde este Regele, Mareşalul Antonescu. armata si steagul Ţării.

*

* *

Basarabia după foc şi pârjol. — Am cutreerat din nou Basarabia după pustiirea şi pârjolul bolşevic.

Ce-am văzut m'a cutremurat.

Nici hoardele barbare ale hunilor şi vizigoţilor, nici bestialitatea triburilor africane, nici cea mai vie imaginaţie a unui scriitor, doritor a da un tablou sumbru unei scene tragice dintr'un războiu sălbatec, n'ar fi reuşit sa realizeze pe hârtie, cea ce aceşti banditi au izbutit a face pe teren. Nu numai în oraşele mari, dar chiar în sate, şi târguşoare, au nimicit tot ce era mai bun, mai frumos, mai durabil. Schelete de ciment, de fier, şi de piatră, îşi ridică organele lor mutilate către cer, blestemând furia bolşevică.

Câte un drug sau şină chinuită de forţa uriaşă a dinamitei, pe vârful unei clădiri. întruchipând un mare semn de întrebare pe cerul mohorît, asupra soartei pe care o vor mai avea aceste bestii în viitor, îţi dă imaginea că chiar materia inertă a clădirilor este revoltată împotriva acestor fiare bipede. Fumul rânced care mai răsbate si acum de prin hrube şi beciuri, de sub dărămături şi prăbuşiri, închipue tămâia drăcească a acestei noui religii profesată de bolşevism, care este fără-de-legea, crima şi perversitatea canibalică. Dealungul străzilor, în dreapta şi în stânga, cât vezi cu ochiul, parcurgând străzile rămâi uimit de această privelişte. Parcă te găseşti în faţa unui cataclism în faţa unei pedepse Dumnezeeşti.

Cu râvna unui creator, aşa au lucrat aceşti ciocli ai civilizaţiei pentru a nu lăsa nimic în picioare, nimic sănătos. Şi toată această debandadă, n'a putut fi numai opera unui inconstient. care ordonă, şi încă a unei armate care abia putea, în frigurile unei retrageri vertiginoase, să-şi mai descalţe iuftul pentru a o lua la fugă. A-

www.dacoromanica.ro

ceastă odioasă prăbuşire se datoreşte unei populaţii eterogene, unui mozaic de ticăloşi pe care noi i-am nutrit şi întreţinut în mijlocul nostru, ocrotindu-i şi adesea ori protejându-i, pentru ca în momentul cel mai tragic, în timpul retragerii forţate a stăpânirii româneşti, de acum un an, să ne batjocorească, să ne insulte, iar acum să ne distrugă avutul şi desorganizeze viaţa. Fiindcă, în fond, aceasta au şi vizat-o. Neavând locuinţe, edificii publice şi private, neavând apă potabilă şi lumină, neavând poştă, telegraf şi telefon, radio electricitate neavând comerţ, industrie şi bancă, neavând nici un mijloc de locomoţie, nici alimente, nici mori şi făină, şi nici un fel de a ţi le putea procura, ce mai poate însemna un sat, un târg sau un oraş, de cât o aglomeraţie de oameni meniţi a fi apucaţi de ghiarele tuturor molimelor şi nenorocirilor?

Este ceva groaznic şi înspăimântător.

Şi totuşi spiritul inventiv şi constructiv al românului a învins. Este o adevărată minune cum aceşti robinsoni transplantaţi, — din porunca reclădirii unei părţi a patriei, părăsindu-şi liniştea şi tihna s'au dus la datorie, isbutind a face dintr'o sahară pustiită de furia atavică a bestiilor, mici nucleuri de civilizaţie, care se vădeşte la tot colţul. Organizarea birourilor, cu lucruri şi materiale disparate, înjghebarea vieţei în mici colectivităţi, pe instituţii şi îndeletniciri, descoperirea unei pieţi din ce în ce mai abundentă şi mai adaptată la nouile cerinte, înviorarea unui debuşeu care se lasă ademenit de urcarea preţurilor si sporirea cantităţilor, alături de viaţa activă năvalnică şi vijelioasă care nu vrea să cunoască piedică sau neajunsuri, împetuoasa dorinţă de a drege şi perfecţiona într'o clipă tot ce fusese clădit în zecile de ani, pentru a se vădi însuşirile unui popor de gospodari şi emuli ai progresului, toate acestea se pot filma astăzi în Chişinău şi în toate oraşele basarabene, lovite de această catastrofă bolşevică.

Armata cu etapele şi organizarea ei, mergând în fruntea tuturor, dă măsura şi tonul celor care o urmează, asigură şi înlesneşte înjghebarea unei organizaţii sociale şi economice, prin liniştea şi siguranţa cu care pun stăpânire pe situaţie.

In scurtă vreme, afară de lucruri mari, de clădirile monumentale, — a căror reconstrucţie va întârzia, totul va fi pus la punct şi va înlesni bunul mers al treburilor.

* * *

In ce priveşte agricultura, — am putut constata că recoltele sunt mai mult decât satisfăcătoare. că păioasele s'au strâns şi treerat în mare parte, prăşitoarele sunt bine puse la punct, — deşi unele sunt scăpate în buruene, şi se aşteaptă o bună recoltă.

Am întâlnit cirezi de vite dintre care multe din cele roşii — atât de scumpe profesorului Agricola Cardaş, — am văzut turme de oi, m'am încrucişat cu convoaie de care trase de boi frumoşi şi destul de bine întreţinuţi, am văzut căpiţi şi stoguri de nutreţ, etc.

La Camera de Agricultură din Chişinău, se desfăşoară o activitate febrilă, de zi şi de noapte, încărcată de răspundere şi incu-

www.dacoromanica.ro

nunată de succes. In mijlocul unui grupe de tineri agronomi, muncitori cu râvnă şi ideal în slujba plugăriei acestei provincii, d. *prof. dr. Cornăţeanu* hotărît a întreprinde o organizare agrară la înălţimea cerinţelor, munceşte din greu, veghează, iniţiaza, povăţuieşte şi ia măsuri ca nimic să nu rămână nefăcut la vreme, bine şi cu măsură, aşa cum pretind împrejurările. Fără a i se fi precizat definitiv sfera atribuţiilor sau să i se fi dat posibilităţi materiale de realizare, — care vor veni cât mai urgent, — d-sa nu lasă să-i treacă pe sub ochi chestiuni pe jumătate rezolvate sau altele rău interpretate. El nu poate pricepe să fie stingherit, ştirbit în ce priveşte problemele pământului cu tot ce se leagă de ele, cu tot ce intră în cadrul economiei agrare sau chiar numai în legătura cu ea.

Se svoneşte ideea aşezării unei organizaţii agricole sui generis această provincie. Nu e nimic prins sau hotărît. E ceva de care se abuzează, care caută să-şi croiască un drum şi să devină o realitate, deşi aceasta ar fi cu neputinţă. Se vorbeşte anume, ca s'ar preconiza, ca organizarea agrară să nu se mai facă pe judeţ ci pe plasă, sub conducerea pretorilor.

Lucrul acesta ar însemna un non sens. Noi, specialiştii, abia acum 25 de ani am găsit un drum, în această privinţa : Organizarea agricolă judeţeană care a luat naştere, în 1917, la Iaşi, sub forma Consilieratelor Agricole şi care s'a generalizat după război, peste tot cuprinsul ţării. La această organizare s'a adăugat, cu mult succes, înfiinţarea *Camerelor de agricultură,* în 1925. Deci *Consilieratele Agricole, Regiunile agricole, Camerele de Agricultură* şi *Uniunea lor,* cu celelalte instituţii culturale, experimentale, de sprijin şi pilduire, având în cap *Ministerul de Agricultură,* au format organizarea agrară a ţării, sub a carui oblăduire, orice om desbrăcat de egoism şi spirit de şicană, a putut vedea un progres, în toate direcţiile privind agricultura românească. Această organizare a fost înstaurată încă dela alipirea ei, şi în Basarabia. Ea a dat rezultate mai mult de cât îmbucurătoare. Pe temelia foarte şubredă a fostelor zemstve judeţene şi de voloste, moştenite dela ruşi, s'a aşezat, după 1925 *Camerele de Agricultură,* care, aici, mai mult decât în tot cuprinsul ţării, au dat rezultate foarte frumoase. Bine organizate, bine utilate, bine sprjiinite, înţelese de toată agricultorimea şi conduse cu râvnă de specialiştii din Consiliile lor, Camerele de Agricultură şi-au făcut, repede, credit şi vază în ochii plugarilor, către care s'au simţit atraşi. Nu exista, cred, plugar care să nu fi beneficiat de sprijinul moral şi material al acestor instituţii. Colaborând cu serviciile agricole, cu care apoi s'au contopit, Camerele de Agricultură, au devenit atât instituţii oficiale de conducere şi iniţiativă a agriculturii, cât şi oficii de consulaţie şi sprijin al agricultorilor, imperativul de Stat cerând. — în timpul din urmă, — ca întreg firul organizării să se găsească până la alte împrejurări într'o singură mână. De sigur nu se poate spune ca acesta este ultimul cuvânt în această privinţă. Dar o perfectă organizare agrară nu se poate face şi perfecta decât în etape mai mult sau mai puţin lungi.

www.dacoromanica.ro

De aici, însa, şi pâna în a schimba, transforma sau distruge tot ce s'a clădit cu atâta trudă şi perseverenţă, este o distanţă foarte mare. A se transforma o instituţie judeţiană, cu tot aparatul ei organic, cu toate mijloacele ei şi cu toată unitatea ei de conducere, — dar mai ales cu dispozitivul ei profesionist, — în care practica, experienţa şi ştiinţa îşi au contribuţia lor, într'o înjghebare de plasă pusă sub conducerea unor funcţionari administrativi, care, ori cât de bine ar fi intenţionaţi, le lipseşte spiritul gospodăresc, care dă tăria unei organizări profesionale, — este, indiscutabil, o distanţă care nu se poate măsura cu mintea, dacă se judecă prin prisma obiectivităţii.

Noi credem, că e drept onorobil şi cinstit să nu tragem cu buretele în tot ce s'a clădit, în tot ce s'a organizat, numai pentru simplul motiv ca să instaurăm o nouă dată fatidică în calendarul egoismului fiecăruia. A perfecţiona este a merge mai sus peste ceeace de fapt există. A organiza din nou ceva ce este organizat până în amănunt, este a desorganiza, ba câte odată chiar a distruge. Ambiţiile personale, lipsa de pregătire, necunoaşterea situaţiei, pescuirea în apă tulbure, invidia şi zelul împins peste hotar, n'au ce căuta în toată treaba de refacere a Basarabiei Agricola. A trece plăşii iniţiativa şi gospodăria provinciei, făcând din pretor, — ori cât de titrat ar fi el, un specialist în materie de agricultură, medicină veterinară, zootehnie şi silvicultură, este a nesocoti cele mai elementare norme de diviziune a muncii şi specializarea profesioniştilor. Conducerea agricolă a unui judeţ este o conducere de ansamblu, este o cântărire şi cumpăneală a tuturor nevoilor, este o uniformizare de metode şi simplificare de acţiune, este, într'un cuvânt, a avea în fiecare moment, în mână, întreaga gamă de nevoi şi cerinţe, a căror erarhizare să fie determinată de posibilitatea mijloacelor de înfăptuire. Insăşi mijloacele de a controla, inspecta si iniţia, acel de a da pilde şi lua măsuri, de a difuza şi populariza, de a conduce şi supraveghea, de a centraliza şi informa, devine, infinit mai mare prin organizarea judeţeană, de cât prin aceia de plasă.

Înţelegem că faţă de cerinţele cu totul excepţionale ale situaţiei de astăzi, la vechea organizaţie agrară judeţiană, s'ar mai cere un supliment de personal şi o complectare de servicii, cum ar fi de pildă luarea în primire, inventarierea şi estimarea bunurilor rurale, şi urbane cu caracter agricol, care trebuesc puse în valoare şi exploatate fără nici o întrerupere. Sau, în materie de colonizare, de organizare agricolă, etc., a întocmi toate lucrările premergătoare.

Pentru toate aceste trebuesc create servicii sau birouri aparte, cu tot aparatul lor. In nici un caz în afara Camerii Agricole sau peste existenţa ei.

Iata de ce am crezut de cuviinţă să facem această digresiune dela studiul de faţă. Dacă ea este de prisos, nu trebue luată în consideraţie. Dacă, calcă pe urmele unor iniţiative sau tendinţe neadâncite, trebue analizată şi luată în seamă ca una care purcede dintr'o adâncă cunoaştere a împrejurărilor, din cea mai curată

www.dacoromanica.ro

bună credință și din grija permanentă de a sprijini o buna organizare a Basarabiei.

Nu este timpul experiențelor perimate.

A construi, iată lozinca zilei de astăzi.

Satele sunt triste, posomorîte pustii. Oamenii care au mai ramas, sfioși, înspăimântați, abia scot capul la lumină. O mare parte au fost înrolați în armata roșie, alții au fost deportați, uciși, iar unii din ei, fugiți prin codri și paduri poate și dincolo de Nistru și Bug.

* * *

Față de această provinice revenita pe vecie la trupul țării, avem drepturi dar și multe datorii. Insemnează a nu-i putea aprecia bunurile, dacă nu vom lua măsurile pe care ni le impun factorii naturali ai ei și sistemul de cultura practicată zeci și sute de ani, înainte de a fi fost cucerită de noi

Basarabia în general dar sudul Basarabiei în special, constitue o regiune de stepă. Ani de a rândul aceasta regiune îndură toate vicisitudinele unei clime sgârcite, vitrege și desordonate. In 1935 de pildă, a atins un punct culminant, pierzându-și producția de toamnă și pe acea de primavară. Am cutreerat în acel an cele patru județe însecetate : *Tighina, Cetatea Albă, Ismail* și *Cahul,* și am rămas profund impresionat în fața unui peisaj desolant, urgisit de Dumnezeu și abandonat la voia soartei de oameni

Stepa și antestepa basarabeana, cuprinsă inlauntrul acestor județe, exceptând, până la un punct, marginile lor exterioare, cu tot pământul ei, de o calitate superioara, ocmpus din cenoziom, capabil a produce recolte îmbelșugate și de buna calitate ; cu tot stocul de vite, în mare măsura, de rase bune și adaptate la regiunea respectivă ; cu toata populația pricepatoare a rosturilor plugărești și cu râvnă spre îmbogățire, totuși, stepa basarabeana, este învinsă de vitregia acestei clime nestatornice, arida vara, secetoasa primăvara și toamna, și extrem de friguroasa și bântuită de vânturi puternice, iarna. Nu exista, — cel puțin până în prezent, — soiuri de plante, care să reziste atâtor lovituri ale climei. Dar când aceste lovituri atrag după ele slăbirea organismului plantelor si predispoziția lor către alte flageluri, ca ; rugina, paraziții vegetali și animali, etc., atunci dezastrul îmbracă forma unei pedepse apocaliptice.

Clima stepei basarabene este o continuare mai accentuată a stepei rusești. Ea trece într'o măsură mai mică și în Moldova — cuprinzând județele : Covurlui, Fălciu, Tutova, Tecuciu, Vaslui și sudul jud. Iași, cât și în Muntenia — peste județele Brăila și Ialomița și într'o măsură mai mică peste tot litoralul Dunării, formând, sub un nume generic, așa zisul climat *Danubian,* după cum l-a denumit marele geograf francez de Martonne.

Caracteristicile acestui climat, se pot defini, față de restul climatului țării, printr'o diferență în minus a cantității de apă — sub orice formă, — printr'o rea repartizare a acestei ape pe luni

www.dacoromanica.ro

şi anotimpuri, prin direcţia şi intensitatea vânturilor, prin higroscopicitatea şi presiunea atmosferică şi prin temperatura aerului si solului, în tot cursul anului.

Fără sa facem uz prea mare de cifre, suntem ţinuţi a înfăţişa câteva, spre o complectă edificare. Pe când *media generală* a precipitaţiilor atmosferice în întreaga ţară, pe timp de 15 ani, este de 605 mm şi a Basarabiei de nord, de 492 mm., a Basarabiei de sud, nu este de cât 344 mm., asemănându-se doar, cu stepa Băraganului, care, totuşi, are o cantitate de 420 mm. Repartizarea celor 344 mm. apă, pe anotimpuri, este foarte defectuoasă. Pe când iarna nu cade de cât 58 mm. zăpadă şi primăvara 82 mm, vara, —când se simte mai puţină nevoie, cade 121 mm., pentru ca toamna, când încep însamânţările, să nu cadă decât 83 mm. ca şi primăvara.

Temperatura medie a Basarabiei de sud, este de 10,6 gr. cu iernele cele mai geroase, din toate regiunile ţării, având o temperatură medie, pe 18 ani, de —0.3 gr., — şi cu verile cele mai călduroase. Dacă la aceste date, adăugăm faptul că Crivăţul bântue vertiginos 50—60 de zile în cursul iernei, spulberând zăpada şi îngheţând radăcinile plantelor rămase descoperite, atunci ne putem face o idee complecta de efectele acestei clime sălbatice.

Rezultatele recoltelor catorva din plantele cele mai principale, luate în medie pe zeci de ani, în comparaţie cu a celorlalte regiuni din tară, ne vor da tabloul credincios al efectelor acestui climat. De unde pe timp de 15 ani, media la hct. a grâului de toamnă, în întreaga ţară, a fost de 980 kgr., iar a Basarabiei de nord de 920 kgr. media, pe acelaş interval de timp, în Basarabia de sud, n'a fost de cât de 530 kgr., adică de abia 53 la % . La grâul de primăvară, deosebirea e mai mică, 520 kgr. la hct. faţă de 680 în Basarabia de nord şi de 600 în întreaga ţară.

La orz se menţine de asemenea distanţele. De unde în Basarabia de Sud nu se obţin decât 520 kgr. la hct. orz de toamnă, în Basarabia de Nord se obţin 930 kgr. faţă de media pe cinci ani a întregei ţări, care e de 1080 kgr.

La orz de primavară, la ovăz şi la secară, absolut acelaşi rezultate dezastroase.

Numai porumbul, se găseşte în condiţiuni mai prielnice, dând o medie pe zece ani, superioară mediei generale a ţării şi celeia din Basarabia de Nord. De unde media, pe întreaga ţară, este de 1070 kgr., iar a Basarabiei de Nord este de 1160 kgr. a Bugeacului, este de 1320 kgr. Aici trebue însă să facem o observaţie, de ordin general : că mediile anuale sunt foarte schimbătoare.

Fasolea se menţine într'o medie egală cu acea a Basarabiei de Nord şi a întregei tări, de 820 kgr. la hct., ceeace, de sigur este foarte puţin. Cartofii prezintă o scădere şi faţă de Basarabia de Nord şi fata de întreaga ţară Plantele industriale, ca şi cele, aşa zise, alimentare, bucurându-se de suprafeţe aproape neînsemnate, nu influenţează rezultatele *constatărilor noastre,* decât doar cu titlu de plante experimentale.

Ce limbă vorbesc aceste cifre, aceste medii, aceste constatări?

www.dacoromanica.ro

Pentru oricine vrea să înţeleagă, în cuprinsul lor constă secretul deslegării problemei agrare basarabene, dacă este să ne mărginim la starea de lucruri din prezent. Inseamnă să intensificăm cultura plantelor cu o vegetaţie prelungită în cursul verei, cum sunt : porumbul, tuberculele, într'un cuvânt prăşitoarele. Dar acest fapt nu poate da rezultate. Economia rurală ne opreşte dela astfel de exploatări, bazate pe un singur sau două feluri de plante. Deci trebue să mergem către un asolament mai complect, cel puţin de trei, dacă nu de patru ani. Deci, nu putem renunţa la grâul şi orzul de toamnă, după cum nu putem renunta la cultura leguminoaselor şi a plantelor industriale. Ca să atingem acest ţel, în timpul cel mai scurt, se impune a da Basarabiei de Sud un statut agrar de natură a-i asigura într'o măsură apreciabilă, un minimum de recolte. Cum vom ajunge la un atare rezultat ? Iată întrebarea cea mare.

Nu este numai ţara noastră care are regiuni complect supuse secetei şi îngheţului. Sunt cuprinsuri întregi, de zeci de milioane de hect. în care nu cad ploi suficient şi la vreme.

Extraordinarele descoperiri ştiinţifice, care, în domeniul industrial, au atins înălţimi ameţitoare, înghiţind în exploatarea lor capitalurile lumei şi minţile cele mai bogate şi inventive, s'au arătat sgârcite faţă de eliberarea agriculturii, de sub capriciile naturii, lăsând pe plugar şi mai departe, tovarăş, inegal, cu Cerul neîmblânzit.

Clima deci nu poate fi schimbată aşa uşor. Ceva mai mult în *privinţa efectelor ei, asupra* pământului şi animalelor, sunt în discuţie numeroase teorii. Cea mai acreditată, este acea susţinută de Maurice Faure de Dr. meteorologist Sardou şi Iosef Valot. Plecând dela faptul că Soarele este animatorul vieţii pământului, aceşti *savanţi au stabilit, după lungi şi* meticuloase cercetări, că petele solare, când se găsesc în faţa unei localităţi de pe meridianul pământului, produc mari perturbări asupra mecanicei terestre, şi organismului vietăţilor ca : vijelii, ploi, inundaţii, cutremuri, boli epidemice, mortalitate, etc.

Luna, la rândul ei, lucrează asupra apei şi atmosferei, producând fluxul şi refluxul, presiuni, depresiuni atmosferice, dând naştere la ploi, zăpezi, vânturi, etc. In sistemul ei rotativ de 27 zile, 7 ore, 23 de minute şi 11 sec., ea prezintă patru faze distincte, după punctul în care se găseşte între pământ şi soare. Toată lumea ştie, că la pişcatul luminii, — adică în momentul când luna este plină,— se produce o schimbare în atmosferă, care, fiind supusă la două atracţiuni puternice, a lunei şi a soarelui, cedează şi rare ori se întâmplă, ca la aşa zisul pişcat al luminii, să nu se schimbe vremea şi să nu înceapă ploile sau zăpezile.

Incălzirea aerului în contact cu pământul, prin reflexul razelor solare, provoacă ploi şi vânturi după o gamă, pe cât de complicată, pe atât de verificată. Ploaia este produsă numai din nourii inferiori de sub 2000 m. înălţime, formaţi din evaporarea apei din pământ, din vegetale şi în special din păduri. Dacă iarna n'am avut zăpadă şi nu sunt nici păduri, atunci în stepă, nu va ploua, până când nu

www.dacoromanica.ro

va sufla un vânt care să aducă nourii, de la munte sau dela mare. Şi nici în acest caz nu va ploua, dacă pământul şi aerul vor fi prea încălzite, întru cât, o căldură prea mare, produce vârtejuri şi împiedică căderea ploaei, cum se întâmplă de obiceiu în primăverile călduroase. Numai pădurile agăţate de înălţimi mai mari şi răspândite uniform pe o suprafaţă oarecare, pot opri norii şi produce ploaia. *Acesta este, tocmai cazul Basarabiei de Sud.* Lipsa de vegetaţie intensă, dar mai ales de păduri, de livezi, lipsa chiar de plantaţii în sate, — care au un aspect sărăcăcios şi uscat, faţă de satele Moldoveneşti din nordul Basarabiei şi Moldovei, cât şi a celor din Muntenia, — cari nu sunt altceva decât pâlcuri păduroase, această sărăcie de vegetaţie permanentă, menită a atrage nourii şi a domoli deslănţuirea vânturilor şi furtunilor, este principala cauză a secetei Bugeacului. La ea se adaugă o accentuată lipsă de higroscopicitate, ca o consecinţă a lipsei de ape curgătoare, de lacuri,, heleştee, iazuri, etc. care îi măresc efectele dezastroase.

Gândul care sboară de pe buzele tuturor, este : *Se poate îndrepta această stare de lucruri ?* Fără să facem afirmaţiuni prea hazardate, — întrucât nu avem nici datele necesare, care ar putea să ne ducă la concluzii mai pozitive, — putem afirma, că *da.* Ştiinţa agronomica a reuşit să învingă într'o măsură apreciabilă greutăţile ridicate în calea plugarului, printr'o lipsă îndelungată de precipitaţii atmosferice şi să-i asigure un minimum de producţie. Rezolvarea definitivă, însă, cere răbdare, cercetări şi experienţe. conduse cu îndărătnicie şi sistemă, atât din punct de vedere al mecanicii solului, cât şi al culturii plantelor.

Primul pas în această direcţie este de făcut prin aprovizionarea acestei regiuni cu grâu de sămânţă, achiziţionat pe bază de criterii ştiinţifice. Anume trebue cumpărat grâu numai din regiunile secetoase şi aride, asemănătoare, ca climă, cu acea a Bugeacului. Rezultatele însămânţărilor cu acest grâu, se vor urmări cu stăruinţa. El ar putea forma în viitor, o bază de aprovizionare a întregului Bugeac.

Dar pentru preîntâmpinarea cauzelor secetei şi gerului, nu ne putem mulţumi cu măsuri de oportunitate. Se impune ca toate instituţiile statului şi particulare, cât şi agricultorii basarabeni dinstepă, să purceadă la o puternică ofensivă împotriva acestor două flageluri. Se mai impune ca şi conducerea politicei economice a Statului să-şi revizuiască programul şi să acorde tuturor agricultorilor, ori unde s'ar găsi ei, mijloace egale şi echitabile în valorificarea muncii şi inventarului lor.

In acest scop propunem :

1. Să se purceadă imediat la o reţea de experimentări privind :

a) Munca mecanică a pământului. Ştiinţa agronomică a găsit mijlocul eficace, ca prin lucrările solului, să se poată înmagazina şi păstra apa provenită din zăpadă şi ploi timp mai îndelungat, evitându-se astfel efectele secetei. Aşa numitele sisteme *Dry Faaring* (cultura uscată), Bourriol etc., întrebuinţate timp îndelungat de americani, în regiunile lor secetoase, au dat rezultate apreciabile.

www.dacoromanica.ro

Şi la noi, acolo unde s'au experimentat, au dus la concluzii fericite. Totuşi ne lipsesc elementele definitive, pentru a proceda cu fermitate la introducerea lor. Technica acestor sisteme, constă în a opri evaporaţia apei prin mobilizarea necontenită a terenului, a cărui capilaritate să fie întreruptă. Prin acest sistem se stârpesc şi buruenele, care, la rândul lor, sunt adevărate organe de consum şi de perdiţie a apei.

Intrebuinţarea ogorului american, practicat alta dată în Basarabia, se încadrează tot în acest sistem.

b) Stabilirea precisă a felului lucrărilor pământului pentru fiecare cultură şi anotimp în parte, întru cât experienţele au dovedit, că, ceeace e bun într'o anumită regiune, pentru o plantă oarecare şi într'un anumit teren, nu e bun peste tot şi pentru toate plantele.

c) Studierea şi coretcarea calităţilor şi defectelor pământului, faţă de compoziţia sa şi de lipsurile care i s'ar putea împlini, prin: amendamente, îngrăşăminte naturale, chimice etc.

d) Studierea posibilităţii de însănătoşire a terenurilor mlaştinoase prin drenări sau irigarea celor uscate, prin sisteme de irigaţie ascunsă, la suprafaţă sau în mod aerian, dupa cum permit calculele de rentabilitate, constituesc, mijloace sigure de îmbunatăţiri fundiare şi technice.

e) Corijarea şi adtaptarea la cultură sau plantaţii, a terenurilor degradate, neîntrebuinţabile, care fură anual din pământul sanătos, prin săpare de râpi, corhane, etc. suprafeţe însemnate.

2. Să se întreprindă o altă serie de experienţe, privind plantele, prin alegerea meticuloasă şi perseverentă a soiurilor celor mai rezistente la frig, la secetă, la cădere, la atacul criptogamelor, etc In această privinţă nu avem aproape nimic precis, mai ales pentru regiunea de stepă a Basarabiei. Experienţele din trecut, fără sistemă şi continuitate, nu pot forma un criteriu de judecată.

Experimentarea să se întindă şi asupra altor soiuri de plante, care actualmente nu sunt introduse şi cunoscute, pentru a se da putinţa unei variaţiuni de culturi cât mai largi, asigurându-se astfel o rentabilitate mai stabilă, faţă de munca şi capitalul băgat în pământ.

O deosebită grijă trebue dată întrebuinţării şi culturii izlazurilor comunale şi particulare, cari astăzi constituesc adevărate cadavre terestre, aruncate dealungul provincii, fără nici un aport nutritiv şi economic.

Cultivarea lor cu plante de nutreţ, din acelea specifice regiunei, în proporţie de cel puţin 40—50 la sută, constitue o imperioasa datorie.

3. Plantarea sub formă de perdele cât şi în masive paduroase compacte, a întinse suprafeţe de terenuri, fie din acelea degradate, neîntrebuinţabile, fie din cele sănătoase, proprietatea Statului sau comunelor şi chiar a particularilor, prin cumpărare sau expropriere. Nici un sacrificiu şi nici o măsură nu va fi prea mare şi prea drastică, dacă se va urmări şi ajunge acest scop. Dacă clima Bărăganului s'a modificat, ajungând ceeace este astăzi cu 420 mm. ploaie în loc de 344 cât are Bugeacul şi cu o mai bună repartizare a aces-

www.dacoromanica.ro

tor precipitații, asta se datorește plantărilor artificiale, care s'au făcut dealungul stepei, în decurs de 40—50 de ani.

Plantarea nordestică a laturilor islazurilor și parcelelor proprietărești, cu perdele de salcâmi, chiar dacă ar fi să se facă în mod obligatoriu, cât și înfrumusețarea satelor cu verdeață, prin sădirea de pomi și arbori, ar schimba complect aspectul de pustiu al stepei și pe cel de oraș pipernicit, al satelor. Aceste plantări în masă, pe lângă scopul îmbunătățirei climei, ar servi pe cel al aprovizionării cu materialul lemnos, a populației complect lipsită de lemn de lucru și foc.

4. Deschiderea și refacerea heleșteelor și iazurilor, scurse din lăcomia de pământ, ar contribui într'o măsură incalculabilă, la corijarea climei, prin evaporarea apelor din aceste rezervoare naturale. In plus, ele ar alimenta populația cu pește, cu stuf și ar servi, în multe părți și pentru adăpatul vitelor în timpul verei, când micele ape curgătoare, seacă, cum au fost atâtea cazuri.

5. Pentru îndeplinirea scopurilor de mai sus se impune ca *Institutul de cercetări agronomice*, — înzestrat cu un fond suplimentar și cu aparatura de nevoie, — să înființeze cel puțin 10 puncte experimentale, în afară de cel dela Tighina, care nu cade în regiunea de stepă, să le doteze cu inventarul necesar și mai ales să le pună sub conducerea specialiștilor de seamă, care să urmărească cu îndărătnicie și în toate direcțiile, scopurile de mai sus.

Toate instituțiile actuale : ferme, pepiniere, puncte agronomice, școli de agricultură, etc. trebuesc adaptate și puse în slujba acestor experimentări. Dela nici una să nu lipsească aparatele climato-meteorologice și seismografice.

6. Intocmirea și fixarea unui program minimal dar strict și rapid, de realizări pe un termen fix, — 3 sau 5 ani, — constitue o condiție sine qua non.

Dacă toate aceste puncte pot fi aduse la îndeplinire cu sprijinul statului, al instituțiilor mixte, cum sunt Camerele de agricultură și a inițiativei agricultorilor, care urmează să se pună la îndemâna celor cari vor fi însărcinați cu executarea acestui program, politica agrară de guvernământ la rândul său, urmează a fi revăzută și ea.

O parte din provincii, între care se găsește și această regiune, se află într'o stare de inferioritate vădită față de restul țării. Lipsa căilor de comunicație și de legătură cu centrele firești, scumpetea transporturilor, mai cu deosebire pentru produsele agricole, lipsa magaziilor și silozurilor, la punctele de depozitare, sunt atâtea cauze, care contribuesc și sporesc greutățile gospodăriei agricole basarabene. Insăși repartizarea avantajelor provenite din politica economică și comercială externă, trebue să se facă în mod mecanic și egal peste întreaga țară.

Sprijinirea și organizarea oricărei inițiative și activități agricole sau în legătură cu agricultura constitue un punct principal. De pildă s'ar putea susține cultura ricinului și a plantelor oleaginoase, pentru a se putea desvolta industria uleiurilor, cultura bumbacului, a inului și a cânepei, etc. S'ar putea da o mare desvoltare ramurilor anexe : viticulturii, pomiculturii, apiculturii, sericiculturii, avicul-

www.dacoromanica.ro

turii, grădinăritului, industriilor agricole, lărgind astfel cadrul de activitate şi rentabilitate al plugarilor.

Basarabia, este astăzi, ţinta tuturor atenţiilor şi grijilor noastre. Această neîntrecută provincie, cu un pământ bogat, cu o populaţie harnică şi priceputǎ,prevăzutǎ cu o serie de instituţii agricole şi economice de primul ordin, această parte din ţară, care ar trebui să fie o fală şi un grânar pentru avuţia naţională, cere astăzi dupa încorporarea definitivă sprijinul agrar, technic şi finanicar al Statului care îi va reda mândria, independenţa economică şi putinţa de a deveni un factor hotărîtor gata a contribui la greutăţile comune ale ţării şi la bunul traiu al populaţiei sale.

* * *

Iarăşi Facultatea de Agricultură. — Se agită izolat, ideea reînfiinţării facultăţii de Agronomie de la Chişinău.

Personal, cu toată imparţialitatea şi fără gând preconceput, suntem dela început, împotriva acestei idei. Pur şi simplu din spirit de oportunitate. Credem că s'a dovedit pe deplin că în Basarabia, — cu toată strădania profesorilor, — care, în cazul special, privind agronomia, au făcut nu numai sacrificii dar chiar minuni, nu s'a atins scopul urmărit. Când s'a înfiinţat această facultate la Chişinău, paginile revistei stau mărturie, am fost împotrivă. Atunci ca şi acum, spuneam că dacă e vorba a crea o instituţie universitară pentru agricultura de deal şi coline, în nordul ţării, apoi aceasta să fie înfiinţată la Iaşi — oraş cu veche reputaţie culturală şi centru de pur naţionalism.

Trecând serie de serie pe la această facultate, — după cum au trecut alţii pela Cluj şi Bucureşti, se vor romaniza, căpătând o patină de frecventă vorbire şi scriere românească, se vor contopi în masa cea mare a ţării, pierzând acele asperităţi de limbă şi accent.

Basarabia are nevoie de refacere.

Ei trebue să-i clădim mai întâiu o temelie sănătoasă. Trebue să-i dăm un învăţământ primar solid, bazat pe latura naţională a limbii şi sentimentelor româneşti şi adaptat cerinţelor de desvoltare a minţilor. După aceia, trebue să-i dăm un învăţământ secundar variat şi precis, dela deprinderea fiecărei meserii şi îndeletniciri în parte, — în toate secretele ei, — cu accentuarea agriculturii, până la învăţământul liceal, care va deschide elementelor destoinice porţile universităţilor, ştiinţei pure, artelor şi ştiinţelor aplicate, pe care abia o parte din cei care parcurg învăţământul secundar le-ar putea urma. Ori, pentru aceasta, le stau la îndemână citadelele universitare din Regat şi din Transilvania, — din această redută a naţionalismului integral şi viguros.

Nu e bine să repetăm greşeala de a începe clădirea Basarabiei dela vârf în jos, cum am făcut-o.

Iaşii, — dacă e nevoie, — garantează desvoltarea unui foarte sănătos învăţământ univeristar şi profesional. Va veni şi rândul Basarabiei cât de curând, atunci când toţi conducătorii ţării se vor convinge că grădina a fost perfect de bine curăţită, îngrijită şi săditǎ cu seminţe alese şi de bun soi românesc.

www.dacoromanica.ro

Dacă la aceste consideraţii, se adaugă şi faptul, că înfiinţarea şi înzestrarea unui atare aşezământ, astăzi, în Basarabia, este legată de greutăţi aproape invincibile; că într'o erarhie firească, ori cât ar fi de bine sprijinită, ea nu poate lua locul altora, în funcţiunile primordiale printre care cea mai de seamă este restaurarea şi organizarea agriculturii sub toate formele ei, — ne dăm uşor seama la ce nevoi răspunde amânarea înfiinţării acestei facultăţi.

* * *

Raiul bolşevic. — Parcurgând căile basarabene, am întâlnit mii de prizonieri lucrând la şosele, sub paza baionetelor româneşti. De asemenea şi mulţi ovrei. Halul de mizerie în care se prezintă aceşti îngeri cu aripile smulse, ai raiului bolşevic, exprimă întreaga organizaţie şi structură marxistă, din care, poate, numai fericirea acestui războiu pierdut, îi va putea desrobi. Zdrenţăroşi, subţi şi descompuşi, împuţiţi şi hidoşi, aceşti desmoşteniţi ai soartei, nu mai au nimic comun cu omenirea, cu viaţa europeană, cu civilizaţia. Ei îţi produc, pe lângă un sentiment de milă, şi o groaznica repulsie, o revoltă şi un desgust, prin faptul c'au putut să se adapteze la un regim de degradare omenească până acolo încât să abdice dela calitatea de om, acceptând pe aceia de animal, fără ca în tot timpul acestei transformări, să dea cel puţin un semn de revoltă, de neacceptare, de evadare. In totdeauna am avut convingerea că dintre toate rasele umane, europene, cea slavă, — şi în special cea conlocuitoare a pustei ruseşti, este formată din aluatul cel mai păcătos. Este o rasă degradată, desmoştenită, infirmă. De ea nu s'au putut lega decât păcatele şi patimile cele mai disparate şi apucăturile cele mai urîte. Sub pretexte şi formule sterotipe, toţi exaltaţii, transformaţi în reformişti şi teoreticieni, îmbrăţişând meseria de revoluţionar, au agitat şi frământat mulţimile îndobtocite depe stepele ruseşti, pentru a crea o masă de manevră fermentescibilă, pe care s'o alimenteze cu himere şi s'o înarmeze cu discursuri şi propagandă, transformând-o într'o haită furioasă marxistă şi incandescentă, care nu cunoştea ordinea, disciplina şi omenia. Inconştientă şi incultă, această masă se lăsa condusă ca o turmă de vite, se complăcea în cadrul minciunii care îi da perspectiva îmbogăţirei fară muncă şi efort moral, se adapta la iluzia unui rai bolşevic, sub ale cărui ziduri mucezite, inspira esenţa mătrăgunei difuzată cu multă perversitate de o ceată de intruşi şi traficanţi fără scrupule. In aceste condiţiuni nu-i de mirare că regimul bolşevic, întronat după căderea ţarismului, — condamnat şi acesta, pentru alte păcate săvârşite împotriva aceleiaşi mase de tembeli, — a putut pune stăpânire pe o populaţie de haidamaci, inculţi şi leneşi, care a zis bodaprostii că le-au luat din spinare şi puţină grija care le mai rămăsese, aceia de a sgâria pământul pentru o biată mămăligă. Acum Sovietul era ţâţa dela care atâtea milioane de trântori urma să sugă, chiar dacă în dedesubturile mamelare nu se mai găsea decât otrava unei ideologii degenerate. Toată icoana vie şi reprezentativă a acestei situaţii, se citeşte elocvente pe chipurile acestor turme de canibali, care îşi duc calvarul în laşitate, care nici

www.dacoromanica.ro

acum nu au puterea să afirme o desolidarizare de cei care le-a otrăvit sufletul şi trupul, dar în ochii cărora, dacă pătrunzi, tot mai poţi descoperi taina regretului după viaţa de vită, pe care o duceau, fără grijă, fără perspectivă şi fără ideal.

* * *

. *Pământ nou.* — Am păşit şi pe pământul transnistrian. Mi-am simţit piciorul în plină siguranţă, iar în sufletul meu am simţit un fluid care venea de departe, care mă însufleţea şi-mi deschidea perspective luminoase.

Ce este şi ce va însemna pentru noi Transnistria, — Moldova Nouă ? Nu e greu de prevăzut, dacă, pătrunzând pe melagurile ei, dacă luând contact cu cei care o locuesc, şi, dacă înţelegându-te cu aceştia într'o dulce limbă moldovenească îţi dai seama că neamul acesta românesc, generos şi altruist ,a fost în stare să se reverse ca nişte oaze în atâtea părţi, printre nenumăratele seminţii slave, cu care a fost silit să convieţuiască şi cărora a trebuit să le împrumute însuşiri din cultura şi organizarea ei gospodareasca.

Deşi se constată că a fost o masă compactă românească cu puritate etnică pe care vechii stăpânitori şi domni cu puţinele lor mijloace n-au putut-o cuprinde în comunitatea lor, dând astfel putinţa unei infiltraţiuni de populaţie străină, cu deosebire slavă, totuşi caracterul şi sufletul românesc a rămas inflexibil, înfrângând orice tendinţă şi orice putere de a schimba rostul şi destinul neamului nostru. Astăzi, întreaga provincie dintre Nistru şi Bug are un caracter pur moldovenesc, — românesc, — cu un suflet şi o disciplină latină, cu atitudine şi dârzenie care sunt în măsura sa dovedească ori cui, — vrednicia de a trăi în cinste, cu înscrierea pe răbojul istoriei, a oropsitului neam românesc de pretutindeni.

Provincia are istorie şi trecut românesc, are sentimente şi aspiraţii româneşti, are pământ şi suflet românesc. Mai are nevoie de conducere, organizare şi îndrumare românească, pe care nădăjduim că i-o vom da cu prisosinţă, utilizând tot ce va fi apt şi valoros dintre autochtoni şi trimiţând, din ţară, tot ce va putea da chezăşie de bună armonizare a intereselor şi stărilor de acolo, cu ale noastre de aici.

Aşteptăm ca autenticitatea actelor istorice sa fie savârşita şi ca munca de construcţie şi valorificare românească, sa înceapă.

www.dacoromanica.ro

www.dacoromanica.ro